

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

III. V. Theologia sit scientia propriè dicta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

esset, nihil eorum quidem ratione, intellectum ad assensum facilitari, cum actus, præsertim intellectus, non nisi mediante habitu potentiam facilitare soleant: nisi quis omnem rationem & necessitatem habitus acquisiti è medio tollere velit. Quod quidem non satis aduertisse videntur ij, qui cuiusmodi habitatem in solum actuum præteritorum exercitationem referunt, absque vilo habitu ex illis relicto. Nec satis etiam aduertunt alij, qui hanc facilitatem tantum retulerunt ad conseruationem specierum, &c. Nec verò talis habitus adhæsiuus potest esse alius, quam opinatiuus, aut fidei humanæ, saltem latè acceptæ, vt dictum. Arque hoc solum probat fundamentum primæ sententiæ superius adductum.

8 Dixi verò in Assertionem primò, *aliquis Theologiae habitus*. Nam vtum hic habitus simpliciter & absolute, adeoque verè & propriè, an solum analogicè dicendus sit Theologiæ habitus, de hoc nolum contendere: quamuis quidem iuxta scripturam, Patrum, ac communem Theologorum phrasin, non nisi analogicè sic dici videatur; cum verè ac propriè non procedat ex principijs reuelatis vt sic, sed quæ putentur reuelata. Hoc certum, iuxta consuetum loquendi vsu Theologorum, & communem sententiam, cum absolute Theologia dicitur, alium multò excellentiorem habitum intelligi, vt dictum.

Dixi secundo, in Theologis etiam Orthodoxis, quia hæreticos posse de propositionibus Theologicis, in quibus non errant, habitum Theologicum opinatiuum analogicè dictum adipisci, per bonas argumentationes, quas de rebus quibusdam fidei habent, per se constat, & à nemine negatur; non magis, quam quod habitum Theologiæ ante hæresin acquisitum retinere possint, vt dictum.

Dixi tertio, de conclusionibus ex principijs etiam reuelatis euidenter deductis; quia de illis, quæ ex principijs solum probabilibus inferuntur, res est per se nota, vt suo loco inferius dicitur dub. sequenti.

DVBIVM III.

Utrum Theologia sit scientia proprie dicta.

S. Thom. 1. p. q. 1. a. 2.

1 **A**ctum est hæcenus de ijs habitibus, opinione scilicet, & fide humana, (cui ob affinitatem diuinam fidem adiunximus) quibus non semper verum dicitur, quique proinde etiam ab Aristotele, lib. 6. Ethicor. cap. 2. & 3. à numero virtutum intellectualium excluduntur. Nunc inquirendum est, an Theologia sit aliquis habitus, ex ijs, quos Aristoteles virtutes intellectuales ibidem appellat; nimirum Ars, Scientia, Prudentia, Sapientia, Intellectus.

Qua in re notandum primò, apud omnes constare, Theologiam non esse artem; quia non versatur circa factibilia; nec est per se habitus practicus aut

operatiuus, vt inferius dicitur: nec prudentiam; quia non versatur per se & immediatè circa singularia agibilia hic & nunc: nec intellectum, quia non est habitus primorum principiorum per se notorum, & euidentium; sed est habitus discursiuus & argumentatiuus, vt dictum dub. 1. Qua ratione etiam probauimus, non esse habitum principiorum euidentium fidei; qui nonnunquam etiam intellectus latè & quadam analogia dicitur. Solum ergo restat quæstio de scientia, & sapientia.

Notandum secundo, Theologiam latè acceptam, ex parte subiecti, quadruplicem posse distingui. Alia enim primo est increata; quæ in ipso Deo est; vt quidem etiam formaliter esse supponunt Caietanus & Zamel hic quæst. 1. art. 2. qui asserit eam esse perfectionem simpliciter simplicem; nimirum abstractè acceptam, prout dicit cognitionem sacram certissimam & euidentissimam ipsius Dei rerumque diuinarum. Secundo, alia est in Christo, & beatis, habentibus euidentiam intuitiuam visionis de veritatibus Theologicis. Tertio alia fuit in B. Virgine, Prophetis, & Apostolis Viatoribus, habentibus eandem veritatem euidentiam non in se, sed in attendente; quia nimirum euidentissimam sunt. Quamuis eiusmodi veritates reuelasse; licet interim nec Deum reuelantem, nec veritates ipsas reuelatas in se euidenter cognoscerent quod quidem possibile fuisse, supponimus hic ex materia de fide, contra nonnullos qui id negant. Quarto denique alia Theologia est in cæteris hominibus Viatoribus; de qua etsi præcipuè hoc loco, vt in tota hac disputatione, agatur, nonnihil tamen vt doctrina plenior sit, & æquiuocationis occasio excludatur, etiam de alijs hic dicendum erit.

2 Notandum tertio, hanc ipsam Theologiam humanam spectari posse vel secundum proprium suum officium & actum, atque adeo secundum ea, quæ ipsi per se conueniunt, quæque ipsius propria sunt; vel etiam secundum ea, quæ ipsi extrinseca sunt & per accidens. Nam per accidens est ipsi Theologiæ, quod Theologus subinde etiam ex principijs euidentibus euidentes conclusiones deducit, non ex ipsius Theologiæ, sed alterius scientiæ naturalis; puta Metaphysicæ, Physicæ, aut etiam Mathematicæ habitu, pro diuersitate obiectorum. Item quod Theologus subinde, ad complementum quoddam suæ doctrinæ, vt etiam aliarum scientiarum, Magistri facere solent, probabiliter duntaxat argumentantur; quod officium propriè ad Topicam pertinet; siue quia vna vel vtraque præmissa solum est probabilis: siue quia etiam consequentia non est euidentis & certa. Item quod Theologus vsu grammaticæ maximè, & linguarum, siue Chronologiæ aut historiæ profanæ, subinde scripturæ sacræ sensum peruestigat, absque vlla consequentia ex principijs reuelatis deducta; siue etiam quod ipsi scripturæ sacræ principijs iam cognitis firmiter & distinctè assentitur; quorum posterior est actus fidei; prior, quatenus per se solum spectatur, prout etiam in aliquo infideli esse potest, absque assensu rebus ipsi in scriptura diuinitus reuelatis adhibito, est actus liberalium artium ac naturalium disciplinarum, vt dictum etiam supra quæst. 2. dub. 2. affert. 2.

Deni-

Denique nec hic proprius Theologiæ actus est, persuadere fidem alicui infideli, nulla principia reuelata acceptanti, solum ex communibus fidei motibus; puta ab auctoritate Ecclesiæ, à sanctitate eorum qui fidem hanc fuerunt sectati; à constantia Martyrum; à celebritate miraculorum, &c. vt etiam dictum supra quæst. 1. dub. 1. sub fin. Per se autem & propriè ad Theologiam spectat, actusque eius proprius est, vel ex vtraque præmissa reuelata, vel ex vna reuelata & altera euidenti, (vt fusius declarabitur quæst. 5. dub. 1.) per bonam & euidentem consequentiam inferre conclusionem, siue alias etiam immediatè reuelatam, seu quod frequentius, eiusque magis proprium est, per se immediatè non reuelatam, vt dictum dub. 1. assert. 3. Et de Theologia secundum hunc actum, adeoque per se hoc modo spectata est quæstio, an sit scientia, vt bene etiam aduertit Caietanushic quæst. 1. a. 2. & Canus lib. 1. 2. loc. Theolog. cap. 2.

Notandum quatuor, non esse quæstionem de scientia vel adeo latè accepta, prout quamlibet cognitionem certam & indubitatam significat, iuxta vulgi & ipsius etiam scripturæ quibusdam locis vtitam phrasin, v.g. 1. Reg. 24. v. 21. *Scio, quod certissime regnaturus sis.* Job cap. 19. v. 25. *Scio, quod redemptor meus uiuit.* Sapient. 13. v. 1. *Vani sunt omnes homines, in quibus non fides scientia Dei.* Luc. 1. v. 77. *Addandum scientiam plebi eius;* quibus locis fides diuina, partim etiam humana fides, scientiæ nomine appellatur: neque etiam de scientia adeo strictè sermo est, prout significat solum cognitionem rei per potissimam demonstrationem propter quid seu à priori, ex veris causis ipsius rei cognoscendæ partum. Sed quæstio est de scientia propriè & strictè, vt iuxta Aristotелеm 6. Ethic. cap. 3. peculiaris virtus intellectualis constituitur, & significat habitum conclusionum per demonstrationem acquisitum ex principijs euidentibus, vt supponit S. Thomas hic q. 1. a. 1. & rectè notauit Caietanushic ibidem.

His positus, quinque sunt Doctorum de præfenti quæstione sententiæ. Prima est Francisci de Marchia, vt referunt Arriminensis quæst. 1. prolog. art. 4. & Occamus ibidem quæst. 3. Theologiam etiam prout in nobis est, esse verè & propriè scientiam, etiam cum euidentia coniunctam; eò quod ipsa etiam fidei principia, ex quibus Theologus suas conclusiones infert, Theologo etiam in hac vita non solum sint certa, sed etiam euidentia; idque virtute ipsius fidei, & lumine naturali intellectus agentis, producentis species quasdam intelligibiles de illis, quibus directè cognoscantur. Sed hæc sententia ab omnibus non solum vt falsa & improbabilis, sed etiam vt temeraria, erronea, ac periculosa infide reijcitur, vt rectè in specie notarunt Gregorius de Valentia hic quæst. 1. punct. 3. Vasquez disput. 4. num. 3. cum ex scriptura vniuersim constet, fidem esse obscuram, & *argumentum rerum non apparentium, vt loquitur Apostolus Hebr. 11. v. 1. qui etiam 1. Corinth. 13. v. 12. ait, videre nos per speculum, & in enigmate, & 2. Cor. 5. v. 7. per fidem ambulare, non per speciem.*

Secunda sententia est Henrici Gandauensis in summa artic. 6. quæst. 1. & art. 13. quæst. 4. & quodlib. 8. quæst. 14. & quodlib. 12. quæst. 2. vbi circa fi-

dei veritates medium quoddam lumen inter lumen fidei, & beatificæ visionis constituit; ac docet, non ipsum quidem per se fidei assensum esse aut fieri posse industria humana euidentem; sed tamen certè ipsos etiam articulos fidei, mediane discursu, & quodam studio ac exercitatione fidei, per notitiam à fide distinctam, tandem euidenter cognosci posse; non euidentia intuitiua seu visionis, sed abstractiua. Quod si ergo ex principijs tali euidentia notis Theologus has conclusiones inferat, tunc ait, talem habitum Theologiæ esse scientiam; secus si discursus procedat ex principijs sola fide creditis.

Sed & hæc sententia in eo, quod supponit, falsa est, & contra experientiam ac doctrinam communem Doctorum; nec satis intelligi potest. Nam quomodo fidei veritates per discursum fieri possint euidentes; cum semper altera saltem præmissa, quod ipsemet Henricus fatetur, sit ineuidens? Deinde exercitatione & studio fidei augeri quidem potest ipsum lumen fidei, & fieri tum intensius; tum & ex parte obiectorum extensus; sed non procreari nouum & distinctum specie lumen. Actus enim sibi similes duntaxat habitus generant, non alios diuersi ordinis. Accedit quod in citatis quibusdam scripturæ locis simpliciter negatur, nos in hac vita, saltem secundum legem Dei ordinariam, habererum creditarum & supernaturalium euidentiam, vt expendenti patebit.

Tertia sententia est Ioannis Capreoli quæst. 1. prolog. art. 1. Caietani hic quæst. 1. a. 2. Bannis ibidem, Zumelij ibid. quæst. 2. Cani lib. 1. 1. loc. Theolog. cap. 2. & communis recentiorum Thomistarum, post Albertum in summa tractat. 1. quæst. 1. Iauellum, Sonecinnatem, &c. qui docet, Theologiam & secundum se, & vt in nobis, esse veram & propriè dictam scientiam, etsi non perfectam; cum vt in nobis est, eareat euidentia: rati videlicet ad scientiam veram & propriam, saltem subalternatam, non requiri euidentiam principiorum, in habente illam; sed satis esse, vt subordinetur alteri scientiæ habenti euidentiam. Atque eandem isti putant esse sententiam S. Thomæ hic q. 1. a. 2. certè negari non potest, eum non parum huic sententiæ fauere, dum docet, Musicam esse scientiam subalternatam Arithmeticæ; cum tamen, vt ait: *Musica credat (solum) principia tradita sibi ab Arithmetico.* Sed de mente S. Thomæ infra ageamus. Tribuunt quoque eandem sententiam Altissiodorensi, Bonauenturæ, Ægidio; qui tamen potius contrarium sentiunt apud Vasquez disp. 4. n. 11.

Quarta sententia est, Theologiam non quidem vt in nobis est, sed secundum se tamen, esse veram & propriam scientiam. Ita docet Vasquez hic disp. 4. cap. 4. idemque solum existimat sensisse Caietanum; qui tamen reuera plus dicit, vt legenti patebit. Eam verò sententiam ita declarat Vasquez, ex mente etiam, vt putat, Caietani, *Disariam enim Caietanus (inquit Vasquez) accipit Theologiam: vnam dicit esse Dei & beatorum, alteram verò Viatorum; hanc posteriorem rursus diuidit in Theologiam secundum se, & prout est in nobis. Per Theologiam igitur secundum se non intelligit Caietanus Theologiam Dei, nec beatorum, sed Viatorum, non quatenus est in illis obscura notitia ex principijs solum creditis collecta; sed consideratam sine imperfectione obscuri-*

raris. Ita Vasquez. In eam sententiam Aureolus in prolog. q. 1. art. 1. citat etiam Varronem Scoti præceptorem. Citari etiam potest pro eadem sententia Scotus q. 3. prolog. sub fin. quæst. 4. ubi expressè docet, Theologiam quoad conditionem certitudinis & euidentiæ, esse scientiam in se, & in intellectu diuino; ut etiam in beatis. Nec aliud nomine Theologiæ in se videtur intelligere, quam Theologiam absolutè spectatam, prout abstrahit à varia conditione subiecti habentis Theologiam; ut cunquæ aliter explicet Vasquez loc. cit.

Quinta sententia est, Theologiam nec secundum se, nec ut est in nobis, esse verè & propriè scientiam.

5 Assertio I. Theologia ut est in nobis, non est verè & propriè scientia. Ita Altiſiodorensis lib. 2. summæ tract. 29. cap. 1. q. 1. Scotus loco cit. Heruæus q. 1. prolog. Aureolus in prolog. q. 1. a. 2. Occam q. 3. prolog. Durandus q. 1. num. 49. Arriminenſis q. 1. a. 4. Argentinensſis q. 2. a. 1. Marsilius q. 2. a. 3. inclinât magis Richardus q. 2. prolog. Ex recentioribus idem docent Gregorius de Valentia hic q. 1. p. 3. §. 1. Molina q. 1. a. 2. disp. 3. Vasquez cit. disp. 4. cap. 6. adeo ut hæc extra scholam S. Thomæ sit communis sententia; imò Gregorius de Valentia & Vasquez putant, nec S. Thomam quidem esse huic assertioni contrarium, quem ipsi existimant solum sensisse, Theologiam esse scientiam secundum quid & analogicè; de quo nolim disputare. Certe quidem q. 2. de virtut. art. 13. ad 6. ait: *Memoriter tenens conclusiones Geometriæ, si non propter mediâ geometricâ et assentiât, non habebit Geometriâ scientiam.*

Probatur assertio. Quia iuxta Aristotelem lib. 1. poster. cap. 2. & communem omnium Philosophorum doctrinam, ad scientiam propriè dictam, ac more philosophico acceptam, requiritur euidentiâ; non solum quia Aristoteles ibidem docet, scientiam debere esse ex notioribus, sed etiam quia ibidem in fine ait: *Oporet simpliciter scientem immutabilem esse;* quod non conuenit scientiæ nisi ratione euidentiæ: Atqui Theologia ut in nobis viatoribus est, non est euidens; ut fatentur etiam authores tertiæ sententiæ, & ut ipsa etiam experientia patet. Si enim esset, non posset latere cognoscentem, iuxta eundem Aristotelem 2. poster. c. 18. Simile argumentum petitur à demonstratione, sine qua non potest esse scientia. Quia etiam demonstratio vera & formalis esse non potest, absque euidentiâ præmissarum: secus est de demonstratione materiali & obiectiua.

Addunt nonnulli etiam hoc argumentum; scientiam esse non posse de singularibus, iuxta Aristotelem, qualia tamen in Theologia sunt ferè omnia, aut saltem præcipua; ut Deus, & diuina mysteria, &c. Sed hæc ratio non conuincit. Intelligenti enim debet de scientia strictissimè sumpta, & à priori; qua proprietates de subiecto per veras & immediatas causas demonstratur: qualis scientia de singularibus esse non potest; quod eorum, quæ talia sunt, nec essentiæ, nec proprietates cognoscantur. Quod si dictum illud ulterius extendatur, intelligi debet de singularibus corruptibilibus, & regulariter; quæ hoc ipso quod talia sunt, ferè demonstrationem, saltem absolutam, respuunt. Alias si euidens notitia de singularibus habeatur, ex principijs euidētibus, nil obstat eorum etiam scientiam haberi; ut de Eclipsibus habent Ma-

thematici; de Deo Metaphysici, ut rectè etiam notauit Vasquez cap. 7.

6 Assertio II. Theologia etiam in se, siue secundum se accepta, non est propriè & formaliter scientia. Ita contra Varronem Scoti præceptorem Aureolus loc. cit. item contra Caietanum, Gregorius de Valentia loc. cit. §. 2. & videtur communis aliorum, quos pro assert. præced. citauimus. Probat. Quia Theologia in se, siue secundum se non potest esse aliud, quam aut Theologia in genere spectata, siue prout abstrahit à varijs differentijs contrahentibus, variaque conditione subiecti eius in quo est, siue etiam quod Vasquez dixit, *prout consideratur sine imperfectione obscuritatis*: Atqui Theologia, nec in genere spectata, est scientia, quia alioqui in omnibus speciebus & indiuiduis suis esset scientia: quod istimer authores negant: nec etiam prout abstrahitur & consideratur sine imperfectione obscuritatis. Quia ad scientiam veram & formalem requiritur, non solum ut abstrahat ab ineuidentiâ siue obscuritate, siue ut sine imperfectione obscuritatis consideretur; sed etiam ut formaliter qua talis habeat euidentiâ; atqui Theologia etiam ut abstrahit ab obscuritate, siue ut consideratur sine imperfectione obscuritatis; non eo ipso tamen formaliter habet euidentiâ; cum omnis euidentiâ sit per respectum ad subiectum; & Theologia adeo secundum se non minus abstrahat ab euidentiâ, quam ab ineuidentiâ siue obscuritate. Ergo Theologia, etiam prout abstrahit & consideratur sine imperfectione obscuritatis, non est propriè & formaliter scientia.

Nec plus probant rationes eorum, qui contrarium huic vel præcedenti assertioni docuerunt, quam Theologicæ argumentationis dispositionem per se talem esse, quæ strapta parere scientiam, si habeatur principiorum euidentiâ; seu quod idem est, esse scientiam obiectiue, non formaliter; quod vltro concedimus: quo modo nimirum etiam quælibet argumentatio Euclidis etiam ab ignorantissimo, ac minime intelligente apprehensa, dici potest scientia: quia videlicet ex se est obiectum scientiæ, siue aptum sciri.

7 Assertio III. Neque Theologia Dei, aut Angelorum more philosophico propriè est scientia. Ita Scotus loc. cit. & Vasquez d. 4. num. 8. & 9. ex communi, contra Bassolem q. 5. prolog. a. 3. Quia iuxta Aristotelem & philosophos locis supra citatis scientia essentialiter est habitus discursiuus; per hoc enim differt ab intellectu, iuxta eundem Aristotelem lib. 6. Ethic. cap. 3. Atqui scientia Dei & Angelorum non est discursiua, ut hic supponimus. Ergo.

Assertio IV. Theologia creata in Christo vere ac propriè est scientia. Ita sentiunt Scotus loc. cit. & Bassolis q. 5. prolog. a. 3. qui vniuersim eam in beatis collocant; & videtur ex mente aliorum Doctorum communiter, qui in Christo agnoscunt vsum Theologicæ argumentationis, ut dictum q. 1. dub. 1. & q. 2. dub. 1. Probat. quia ut rectè notauit Scotus loc. cit. ad scientiam propriè dictam plus non requiritur, quam cognitio vera, certa, euidens, & discursiua; siue ex principijs euidētibus per discursum collecta de obiecto necessario: ubi satis est complexum intelligere, iuxta dicta assert. 1. Sed Christus de rebus Theologicis habuit cognitionem veram, certam, euidētem & discursiuam. Ergo. Maior patet ex Aristotele

loc. cit.

loc. cit. & est communiter recepta. Minor, quoad duas priores conditiones scientiæ, patet & est extra controuersiam. Quoad discursum patet ex dictis; quandoquidem ex ipsa scriptura constat, Christum in terris existentem habuisse discursum verè Theologicum; ex vno principio reuelato probando aliud, seu deducendo conclusionem Theologicam, vt probauimus locis citatis.

De cognitione euidentē ita probatur. Quia Christus præter cognitionem increatam, de qua hic non loquimur, sicut & præter visionem beneficam, habuit scientiam infusam, per quam Deum ipsum quidem cognitione abstractiua, res vero creatas alias extra Deum etiam supernaturales, quidditatiuè ac per proprias species euidenter cognosceret; vt iuxta S. Thomam docetur in 3. part. q. 9. & 11. Ex principijs ergo per hanc scientiam euidenter cognitis potuit ipse conclusiones euidenter deducere; eisque vt sic deductis assentiri. Vbi etiam supponimus, quamuis scientia infusa per se discursiua non sit, sed actus eius proprius sit per modum simplicis intelligentiæ siue intuitus, videlicet cognoscere prædicatum in subiecto, & conclusionem in principio, effectum in causa, & causam in effectu, vt docet Halensis 3. part. q. 13. a. 5. & Durandus 3. d. 14. q. 3. nihilominus tamen, siue ob excellentiam eius habitus, siue quia plures sub se habitus continet, siue quia saltem per modum habitus principiorum discursui seruire poterat, de quo nil iam definitum, potuisse vt Christum hac scientia etiam ad compositionem & discursum, vt aperte docet S. Thomas 3. p. q. 11. a. 5. & sentiant omnes Thomistæ teste Suarez in 3. part. to. 1. d. 28. sect. 2. et si Bonauentura in 3. d. 14. art. 3. q. 2. Richardus art. 4. q. 3. putet, actum huius scientiæ semper ac necessariò esse simplicem, nec posse fieri cum vera compositione & discursu; quam sententiam etiam verisimiliorem censet Suarez, de quo alibi.

8 Assertio V. Probabilius videtur, Theologiam etiam in beatis cæteris esse scientiam propriè dictam. Ita Scotus & Bassolis locis cit. & aperte Molina q. 1. a. 2. disp. 1. post conc. primam, vbi ait: *Locus sum autem in conclusione de Theologia, vt in hac vita à nobis habetur: quoniam Theologia Beatorum tam quoad principia, quam quoad conclusiones, quæ ex eis cognoscitur (vtique discurrendo) euidentissima est; specie tamen distincta à Theologia nostra; et si contrarium doceat Valquez hic disp. 4. cap. 4. ratus beatos non magis, quam Angelos, mysteria fidei per discursum posse cognoscere. Neque sanè de alia conditione scientiæ vlla est difficultas, quam de discursu circa res fidei, seu veritates à Deo reuelatas.*

Probatur tamen assertio. Quia ad quandam perfectionem connaturalem humani intellectus pertinere videtur, vt ex veritatibus cognitis discurrendo colligat & cognoscat etiam alias connexas: Ergo si hic modus cognoscendi etiam circa mysteria fidei & veritates Theologicas possibilis est in beatis, non erit ijs denegandus: sed possibilem esse declarari potest varijs modis. Primus esset, si quis diceret, in beatis manere Theologiam nostram quoad substantiam, et si conditio ineuentiæ transeat in euidentiam, vt post Victoriam docent Caietanus & Bannes hic q. 1. a. 2. item Canus lib. 12. loc. Theol. cap. 2. Sed hoc

non probatur, vt rectè Gregorius de Valentia q. 1. p. 3. §. 2. quia euidentia & ineuentia pertinet ad substantiam & essentiam habitus cognoscitiui: alioqui idem in re habitus etiam apud nos successiue esse, posset scientia & fides. Verius est ergo, non manere in patria, vt inferius dicitur.

Secundus modus esset, si quis diceret, Beatos, vt cognoscunt alia extra Deum euidenter per creatas species, ita etiam cognoscere mysteria fidei, saltem ea, quæ sunt de rebus creatis; quibus proinde cognoscendis habeant species ac scientiam per se infusas; eadem ferè ratione, qua easdem habuisse diximus Christum. Quod admittere libentius debent illi, qui negant, in Deo per visionem beatificam quicquam creatum videri; de quo suo loco. Neque sane hæc sententia videtur improbabilis.

Tertius, & meo iudicio probabilior modus est; si dicamus, ad discursum nil referre, quocumque demum habitu seu lumine cognoscantur principia: idcirco cum & beati de quibus loquimur, potentiam discursiuam, veluti connaturalem animæ facultatem retineant, ex principijs lumine gloriæ euidenter cognitis, suo arbitratu, cum volunt, per scientiam Theologicam, non beatificam, mediante discursu cognoscere conclusiones Theologicas. Nec refert, quod eadem illa iam antea etiam cognoscantur in Deo per visionem beatificam: quia nil obstat, quò minus idem simul duplici cognitionis genere cognoscatur; nec clarior cognitio impedit cognitionem aliam minus claram; sicut nec euidentia sensus euidentiam intellectus; nec euidentia intuitiua, euidentiam abstractiuam, vt in Christo & beatis, saltem quoad obiecta quædam naturalia; videre est. Atque ita sentit Scotus cit. q. 3. prolog. q. 4. cum ait: *Quidditas subiecti, in quocumque lumine videtur, continet virtualiter veritates, quas potest facere notas intellectui passiuo à tali obiecto. Si igitur quidditas lineæ visa in lumine naturali potest notis facere in se inclusas veritates intellectui nostro: pari ratione etiam vt visa in essentia diuina: sed omnis veritas causata in intellectu nostro per aliquid prius naturaliter notum, causatur per discursum: quia discursus non requirit successionem temporis, nec ordinem ipsius, sed ordinem naturæ; scilicet, quod principium discursus sit naturaliter prius notum, & vt sic sit causatiuum alterius extremi discursus: hoc potest concedi, videlicet quod beatus verè potest habere scientiam Theologicam quantum ad omnes conditiones scientiæ; quia omnes conditiones scientiæ verè concurrunt in scientia beatorum. Ita Scotus.*

9 Assertio VI. Probabile est, Theologiam etiam in B. Virgine, Prophetis, & Apostolis Viatoribus, saltem quoad aliquas conclusiones, fuisse scientiam verè & propriè dictam. Est ex inente omnium Doctorum, qui docent, istos dum viuere, saltem quarundam fidei veritatum habuisse euidentiam in reuelante siue attestante. Ita enim de B. Virgine & Apostolis docent Suarez in 3. part. tom. 2. d. 3. i. sect. 4. Idem de Prophetis ex communi sententia docent S. Thomas q. 14. de verit. art. 1. & in 2. q. 175. a. 5. Caietanus ibid. Bannes 2. 2. q. 1. a. 4. & 5. Scotus in 3. d. 24. q. vii. & ex eodem Aureolus q. 1. prolog. a. 1. et si contrarium doceant Durandus q. 1. prolog. à num. 45. & Molina hic q. 1. a. 2. disp. 4. ratus etiam prophetiam, non minus quam fidem, includere obscuritatem re-

uelantis; quod videtur contra sententiam communem & certam. Sic enim prophetia non fuisset proprie in Christo; cuius oppositum cum S. Thoma 3. part. q. 7. a. 8. docent omnes ferè Theologi, contra Abulensem. Hoc igitur posito, probatur assertio. Quia omnis cognitio rei certa & euidens, ex principijs euidenter cognitis deducta, est scientia proprie dicta: sed hi quos diximus, etiam dum in terris existerent, habebant notitiam Theologicam de aliquibus saltem conclusionibus, certam & euidenter, ex principijs itidem euidenter in attestante; eo ipso quod illis euidens fuit, Deum hoc vel illud dixisse siue reuelasse, vt dictum. Ergo, &c.

Neque verò dici potest, euidenciam in reuelante, cum ab extrinseco tantum desumpta sit, non sufficere ad euidenciam scientiæ. Nam etiam in Mathematicis, atque alijs scientijs, conclusionum euidenciam, sæpe dependet & provenit ab aliquo principio quasi extrinseco. Quale est illud vulgare apud Mathematicos: *Quæ sunt equalia vni tertio, sunt etiam equalia inter se, &c.* Demonstrationes quoque à fine, & propria causa efficiente, sumuntur ab aliquo extrinseco rei, de qua est demonstratio; & tamen sunt veræ demonstrationes. Nec sane video, cur magis rationem demonstrationis habeat iste discursus: *Quæ sunt equalia vni tertio, sunt equalia inter se: hæc sunt equalia vni tertio: Ergo, &c.* quam si dicam: *Quicquid Deus reuelavit verum est; quæ est propositio naturaliter euidens: hoc Deus reuelavit; quam euidenciam esse, ponimus ex hypothesi: Ergo, &c.* si quidem utrobique præmissa ponantur euidenter, nota, vt supponitur.

Accedit de B. Virgine hæc peculiaris ratio assertionis; quod nonnulli, in quibus etiam Suarez 3. p. tom. 2. d. 19. s. 2. probabiliter asserunt, etiam B. Virginem habuisse scientiam mysteriorum perfectissimam. Tunc enim seruata proportione, eadem ipsius quoad hoc erit ratio, quam Christi esse diximus: etiam si huius lumen fuerit illustrius & intensius; quod ad rem præsentem impertinens est.

Ex ijs verò, quæ de Apostolis & Prophetis diximus, colligitur, ob eandem causam etiam in animabus purgatorij discursus Theologicos, si quos habent, vt sane habere possunt, saltem respectu aliquarum conclusionum, euidentes esse; cum & ipsæ à proprio quasi experimento habeant euidenciam fidei veritatum, saltem aliquarum, in reuelante siue attestante; vt hic supponimus alibi probandum.

Assertio VII. Tamen si Theologia nec in Deo, seu Angelis; nec in nobis viatoribus verè & proprie, Aristotelico & Philosophico more, sit scientia; illic ob defectum discursus, hic ob defectum euidenciam, vt dictum; nihilominus tamen in vtrisque latiori vocabuli vsu, verè ac proprie, adeoque absolute est ac dici potest scientia. Ita absolute loquuntur complures Scholastici veteres, vt S. Thomas hic q. 1. a. 2. Alensis 1. p. q. 1. memb. 1. Richardus in prolog. q. 2. Scotus in 3. d. 24. Heruæus q. 1. prolog. è recentioribus verò ita speciatim docent Canus lib. 12. loc. cap. 2. Gregorius de Valentia hic q. 1. punct. 3. Molina a. 2. disp. 1. Eodemque modo loquuntur scriptura & SS. Patres. Vt Sapient. 10. v. 10. *Dedit illi scientiam sanctorum.* Hierem. 3. v. 13. *Dabo vobis pastores, qui pascunt vos scientia & doctrina.* 1. Cor. 12. v. 8. *Alij datur sermo*

scientia, & cap. 13. v. 8. Siue scientia destruetur. 2. Cor. 8. v. 7. *Abundatis fide, sermone, & scientia.* Quibus locis scientiæ nomine etiam comprehendi Theologiam, negari vix potest.

Idem apertè docet S. Augustinus, lib. 14. de Trin. cap. 1. vbi ait, hanc doctrinam ab Apostolo vocari *scientiam* (citato nimirum 1. Cor. 12.) *proprio vocabulo*: quod nempe fidei iuxta phrasin Apostoli ibidem commune non sit. Eodem modo loquitur Augustinus lib. 12. de Trin. cap. 14. & in epistola ad Paulinum; vti & alij SS. Patres apud citatos.

Ex quibus etiam probatur assertio. Quia in rebus Theologicis, scriptura, SS. Patres, & alij etiam Scholastici Doctores, non solum debent esse norma sentiendi, siue credendi, sed etiam loquendi. Cum ergo apud illos Theologia absoluta & simpliciter dici soleat scientia, rectè etiam à nobis ita vocabitur. Ratio est. Quia scientiæ vocabulum suam vim & significationem non primum accepit ab Aristotele, & Philosophis, qui eum secuti sunt, sed multò antea loquentium vsu tritum fuit: idque communi vsu loquendi scire quisque dicebatur, quod certò ac infallibiliter, præsertim ex discursu ac ratione, perspectum haberet; vti nunc etiam vulgariter loquimur: Ergo cum Theologica cognitio sit certissima & planè infallibilis, ac simul etiam cum discursu coniuncta, rectè ac proprie scientia dicitur.

Et confirmatur. Quia negari non potest, etiam supposita Aristotelis doctrina lib. 6. Ethicor. cap. 2. & 3. tam fidem diuinam, quam Theologiam, esse virtutes intellectuales, quandoquidem ijs semper verum dicimus: Ergo nomen virtutis alicuius intellectualis ei attribuendum est: nullum autem ei melius tribuitur, quam scientiæ & sapientiæ; quandoquidem tres habet conditiones præcipuas scientiæ; nimirum veritatem, certitudinem, discursum; de sapientia dicemus inferius. Nec dubium: si Aristoteles fidei & Theologiæ nostræ cognitionem habuisset, quin eas vel expressè ac distinctè cæteris virtutibus intellectualibus adnumerasset; aut certè scientiam & intellectum ita ibidem declarasset, vt nomen hoc etiam fidei; illud verò Theologiæ quoque conueniret. In quem sensum etiam rectè dixit Canus loc. cit. Si præcisè & essentialis ratio scientiæ, supposito fidei & Theologiæ lumine, ab Aristotele fuisset assignata, aut ex Aristotelica descriptione etiamnum abstrahatur communis conceptus scientiæ, eum in Theologiam omnino quadraturum.

DVBIVM IV.

Utrum Theologia sit scientia subalternata scientiæ Dei, aut beatorum.

Ad S. Thom. 1. p. q. 1. a. 2.

Notandum, subalternationem scientiarum non eodem modo ab omnibus explicari: neque verò Aristoteles 1. poster. 7. 10. & cap. 23 vbi de hac re agit, explicatè satis & disertè suam sententiam declarat.